

Handläggare:
Kenneth Kempendahl
Telefon: 08-508 12 205
Agneta Pernu Olofsson
Telefon: 08-508 13 034
Mats Christenson
Telefon: 08-508 12 201

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
2011-02-17

Anmälan av genomförda uppdrag som gavs i samband med beslutet om parkplan för Södermalms stadsdelsområde

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens redovisning.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Ted Emanuelsson
Ekonomichef

Sammanfattning

I samband med att Södermalms stadsdelsnämnd fattade beslut om parkplanen för Södermalms stadsdelsområde, 2009-11-26, gavs förvaltningen ett antal uppdrag. I anmälningsärendet redogör förvaltningen för möjligheten att anlägga en gångbro från Södermalm till Årsta holmar och redovisar en kartläggning av de park- och grönområden som ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde. Förvaltningen har också skickat parkplanen till stadens tekniska nämnder och Stockholm Business Region.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen inom Södermalms stadsdelsförvaltning.

Bakgrund

I samband med att stadsdelsnämnden den 26 november 2009 fattade beslut om parkplanen för Södermalms stadsdelsområde, gavs förvaltningen ett antal uppdrag:

- att undersöka möjligheten att anlägga en gångbro från Årsta holmar till södermalmssidan,
- att tillställa parkplanen de tekniska nämnderna, som står för exploatering, planering samt investeringar, samt Stockholm Business Region,
- att i framtida uppdateringar av parkplanens första del, i en separat bilaga, kartlägga de grönområden och fotbollsplaner, som ligger utanför stadsdelsnämnden ansvar.

Undersöka möjligheten att anlägga gångbro från Årsta holmar till södermalmssidan

Beskrivning av Årsta holmar

Årsta holmar består av tre holmar, Alholmen, Bergholmen och Lillholmen. De uppvisar sinsemellan olika karaktärer. Alholmen utmärks till största delen av odlingsmark, Lillholmen av betesmark och öppna ängsytor medan naturen på Bergholmen har skärgårdskaraktär.

Årsta holmar utgör en del av Mälارlandskapet med Bergholmens förkastningsbranter. Årsta holmar hyser en stor biologisk mångfald med sin vilda natur och det rika djur- och växtlivet. Stränderna runt Årsta holmar är i stort sett orörda med rik strandvegetation och viktiga rast- och häckningslokaler för många fågelarter. Stränderna är därför klassade som ekologiskt särskilt känsliga och strandskydd gällar. Här finns bland annat duvhöken som setts häcka i en av tallarna på Bergholmen, näktergal, häger samt bäver vars förekomst är särskilt intressant så nära staden. I viken mot Alholmen har ett gungfly bildats som gradvis övergår i sumpskog. Det är det enda gungfly som finns i staden och utgör en viktig uppehålls- och föryngringslokal för groddjur. Det är unikt att naturområden som denna finns kvar så centralt i staden.

Naturen i Stockholm har bevarats i gröna kilar. En uppsplittring av dessa kilar är i idag det största hotet mot den biologiska mångfalden i staden. Årsta holmar utgör en viktig förbindelselänk mellan grönstråken i stenstaden och de stora grönområdena i och utanför staden.

Årsta holmar innehåller också kulturhistoriska värden. Årsta holmars gård uppfördes på 1740-talet med ett tillhörande orangeri och en fruktträdgård. År 1850 köpte folklivsforskaren och diplomaten Gunnar Olof Hyltén-Cavallius gården. Vid sitt första besök på Årsta holmar nedtecknade han följande: *”Gården var gammal och förfallen, men ursprungligen mycket välbyggd, omgifven af lummiga träd och med en stor, nu igenvuxen trädgård, der vi ännu funno blommande rosor af ädlaste slag. Öfver en lång stenbro gick vägen öfver till den andra holmen, Tallholmen, som var bergig och bevuxen med stora furor. Vid dess sida låg en tredje holme, Ångsholmen, omgifven af täta vassbänkar, och der några kor gingo och betade. Jag hade således funnit hvad jag sökte! Här var stället, der jag vill lefva i undan gömd frid, syssla med blommor och jordbruk, och uppfostra mina barn under oskuldfulla intryck af en ren natur.”*

Under den första hälften av 1900-talet bodde en familj permanent ute på öarna där de hade växthus och diverse odlingar. Numera ägs gården av företaget Tre Holmar AB som bedriver kursverksamhet och utbildar i taktil behandling. Anläggningen används även för konferensverksamhet. Företaget Tre Holmar har planer på att utveckla sin verksamhet genom att utöka dagens vandrarhem.

Det finns idéer om att återplantera äppelträd och att anlägga ett musteri för framställning av cider och äppelmust. I anslutning till detta finns idéer om att låta barn och ungdomar komma hit på studiebesök och medverka i tillverkningen.

Genomförda och planerade insatser för ökad tillgänglighet

Under år 2007 har nya gångbroar mellan holmarna och utläggning av flis på gångstigarna förbättrat möjligheten att ta sig runt på Årsta holmar. Naturskyddsföreningen och Södermalms stadsdelsförvaltning genomför återkommande guide turer på holmarna.

Enligt ett avtal mellan staden och Trafikverket kommer Trafikverket att anlägga allmänna bryggor på norra Alholmen och på södermalmssidan. Dessutom kommer det på norra Alholmen att anläggas en entréplats. Dessa åtgärder genomför Trafikverket som kompensation för den markupplåtelse verket erhållit på Alholmen i samband med uppförandet av den nya Årstabron och renoveringen av den gamla Årstabron. Bryggorna ska vara möjliga att angöra med fritidsbåtar och mindre

sightseeingbåtar. Detta kommer att innebära förbättrade möjligheter för förskolor, skolor, föreningar och övrig allmänhet att besöka och ta del av holmarnas rika natur- och kulturlandskap.

Nuvarande verksamhet på Årsta holmars gård har intresse av att på försök inrätta en båtförbindelse med fastställd turlista mellan Årsta holmar och Södermalm, som kan genomföras med en mindre båt med plats för 12 passagerare. Årsta holmars gård upprätthåller denna förbindelse redan idag för sina gäster och är beredd att utveckla detta till en reguljär förbindelse för allmänheten. Detta skulle innebära en ytterligare ökad tillgänglighet till holmarna.

Anläggande av broförbindelse

Enligt trafikkontorets expertis på brokonstruktion är det konstruktionsmässigt möjligt att anlägga en gångbro mellan Årsta holmar och Södermalm. Om båtar måste kunna passera under en sådan bro blir dock broanslutningarna på land mer komplicerade då bron av tillgänglighetsskäl inte får ha för branta lutningar.

Kostnaden för att anlägga en gångbro över vatten uppgår enligt en grov uppskattning från trafikkontoret till omkring 40 mnkr. En mer exakt kostnadsuppskattning kräver att man undersöker förutsättningarna för bland annat pålning i vattnet mellan Södermalm och Årsta holmar. Utöver ovan nämnda kostnad tillkommer kostnader för utredningar, projektering och bygglösning med mera.

Över Årsta holmar sträcker sig idag två broar, Västra och Östra Årstabron. Om en tredje bro ska byggas måste hänsyn tas till de estetiska värdena, bland annat hur en tredje bro skulle kunna harmoniera med de två befintliga broarna som härrör från olika tidsepoker.

Enligt preliminära uppgifter från Stockholms Hamnar är det ur båttrafiksynpunkt möjligt att anlägga en bro till Årsta holmar så länge trafiken i farleden, mellan Årsta holmar och Årstasidan, inte hindras.

Utmed Årstaviken är ett flertal båtklubbar lokaliserade och även ett antal kanotklubbar. Enligt idrottsförvaltningen som har i uppdrag att kommunicera med dessa skulle en permanent broförbindelse till Årsta holmar begränsa farbarheten och tillgängligheten för fritidsbåtar. En öppen vattenspegel för båtlivet förordas av idrottsförvaltningen.

Att anlägga en bro vid den aktuella platsen kräver enligt stadsbyggnadskontoret en ny detaljplan och sannolikt också en vattendom. Bron i sig kräver ingen planänd-

ring men däremot fundamenten där bron landar. Kravet på en vattendom beror bland annat på om pelarstöd behöver anläggas i vattnet.

Ett eventuellt anläggande av en fast broförbindelse mellan Årsta holmar och Södermalm ligger enligt stadens gränssnittslista inom trafik- och renhållningsnämndens ansvarsområde.

Tidigare beslut och ställningstagande avseende Årsta holmar

Förslag till naturreservat

Ett förslag angående inrättande av ett naturreservat i Årstaskogen och på Årsta holmar var under november 2005 - januari 2006 ute på remiss hos berörda förvaltningar och intresseföreningar. Efter en revidering godkändes förslaget av de dåvarande stadsbyggnads- och marknämnderna i maj-juni 2006. Förslaget behandlades aldrig av kommunfullmäktige för slutgiltigt inrättande av reservatet.

I budgeten för år 2011 anges att exploateringsnämnden under året ska utreda möjligheten att inrätta ett naturreservat i Årstaskogen. Huruvida Årsta holmar ska ingå i detta naturreservat eller inte är ännu inte klarlagt.

Skrivelse till trafik- och renhållningsnämnden om att tillgängliggöra Årsta holmar

I en skrivelse till trafik- och renhållningsnämnden 2008-10-14, önskade Jan Valeskog (S) m.fl. att trafikkontoret skulle belysa möjligheten att tillgängliggöra Årsta holmar för fritid och rekreation. I trafikkontorets svar på skrivelsen angavs vikten av att värna det varierade natur- och kulturlandskapet som finns på holmarna. Kontoret angav vidare att en förutsättning för att holmarna ska kunna bevara deras nuvarande karaktär är att besöksstrycket även fortsättningsvis är relativt lågt. Kontoret påpekade dock behovet av en förbättrad tillgänglighet och hänvisade till den planerade allmänna bryggan och entréplatsen på Alholmen. Trafik- och renhållningsnämnden godkände kontorets redovisning vid nämndens sammanträde 2008-12-16.

Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm

I stadens nya översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige den 15 mars 2010 anges inget specifikt som rör Årsta holmar, däremot finns ett avsnitt som handlar om idrott, rekreation och attraktiva grönområden. I en av planeringsinriktningarna sägs att stadens ekologiska infrastruktur ska värnas och utvecklas. *”Den ekologiska infrastrukturens kvaliteter och samband, i form av kärnområden, spridningszoner och buffertzoner ska värnas och utvecklas så att stockholmarnas behov av en upplevelserik rekreation inte äventyras eller att omistliga ekologiska värden går förlorade”*.

Stockholms Parkprogram

I stadens parkprogram klassas Årsta holmar som ett ekologiskt särskilt känsligt mark- och vattenområde vilka skyddas av miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Stockholms Grönkarta

I Stockholms grönkarta över stadsdelsområdet Maria-Gamla stan klassas Årsta holmar som värdefull naturmiljö och värdefull friyta för utevistelse och friluftsliv. Stränderna runt holmarna är markerade som ekologiskt särskilt känsliga stränder och även som värdefull kulturmiljö. Vidare är Bergholmen utmärkt som landform av betydelse för stadens karaktär.

Förvaltningens slutsatser

Årsta holmars unika miljö med sina stora naturvärden har hittills kunnat bevaras tack vare det begränsade besöksstrycket. En fast förbindelse mellan Årsta holmar och Södermalm ger förvisso en ökad tillgänglighet men riskerar samtidigt att på ett avgörande sätt äventyra holmarnas stora ekologiska värden. Södermalms parker är populära att besöka, inte endast av södermalmsborna, utan även av folk från övriga staden och Storstockholm. Detta är mycket positivt men tyvärr också förknippat med stor nedskräpning och stort slitage. En fast förbindelse med Årsta holmar skulle med mycket stor sannolikhet innebära ett stort besöksstryck på holmarna, med ovan nämnda konsekvenser, och att krav ställs på samma tillgänglighet som i övriga parkområden inom stadsdelsområdet.

Utifrån de stora värden Årsta holmar har, både ur ett ekologiskt och kulturhistoriskt perspektiv, är det således förvaltningens bestämda uppfattning att en fast förbindelse mellan Årsta holmar och Södermalm inte är önskvärd. För att bevara Årsta holmars biodiversitet (mångfald) samt värdefulla biologiska värden som gungfly, stränder, våtmarker och kulturlandskap för framtiden behöver öns ostördhet upprätthållas och de olika miljöerna vårdas varsamt.

De nya bryggorna som anläggs av Trafikverket samt planerna på en regelbunden båtförbindelse ger möjlighet till en varsamt ökad tillgänglighet till Årsta holmar samtidigt som holmarnas omistliga värden kan bibehållas. En båtförbindelse skulle ge förutsättningar för Årsta holmar att utvecklas till ett intressant och unikt utflyktsmål i Stockholm.

Tillställa parkplanen till stadens tekniska förvaltningar och Stockholm Business Region

Stadsdelsförvaltningen skickade, i december år 2009, parkplanen för Södermalms stadsdelsområde med stadsdelsnämndens beslut till trafik- och renhållningsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region.

Kartläggning av de park- och grönområden samt fotbollsplaner som ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde

Förvaltningen har genomfört en kartläggning av de park- och grönområden i stadsdelsområdet som ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde. Uppdraget presenteras i tre kartor, en som visar stadens park- och grönområden, en som visar övriga grönytor (tomtmark, koloniträdgårdsområden, idrottsplaner/bollplaner och kyrkogårdar) samt en karta som visar både stadens och övriga grönytor inom stadsdelsområdet (se bilagorna 1, 2 och 3). Kartläggningen kommer att utgöra en bilaga till parkplanen.

Bilagor

1. Södermalm – stadens grönytor
 2. Södermalm – övriga grönytor
 3. Södermalm – alla grönytor
-